

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 50 (1964)

Artikel: Onomastica sursilvana : diminutivs patronimics a Sumvitg 1600-1800
Autor: Maissen, Augustin
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-882014>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

ONOMASTICA SURSILVANA

Diminutivs patronimics dl suffix -et a Sumvitg 1600—1800

DA AUGUSTIN MAISSEN

ONOMASTICA SURSILVANA

Diminutivs patronimics a Sumvitg 1600—1800

DA AUGUSTIN MAISSEN

Il diminutiv cun suffix -et ei in dils pli frequents ella antroponomia neolatina. In grond diember de patronims cun finiziun -et exista el territor francos e cèlvan. Era ina gliesta per la Svizra franco e cèlvan. Cuorta eglia da sin dus exempel dils premiss populars Joannes (Jean) e Petrus (Pierre) dai d'entellr quel: Jeandet, Jeantet, Jeannet, Janet, Jannet, Jeanneret e Perret, Pernet, Perrotet, Perrochet, Perollet, Perroset, Perosset, Pernolet etc. Nies vischin tallan ha ina roscha formas diminutivas cun -etti: Giovanetti, Gianetti, Giacometti, Giorgetti, Simonetti, Tomasetti, Marcionetti, Marchetti, Peretti e biars auters.

Malgrad quella ribexia en patronims cun suffix -et porscha in studi local sin tschespet romontsch novitads. Ils varga vegn exempel anflai ed interpretai per la pleiv de Sumvitg deigien demonstrar quel ella gliesta che suonda. La gronda part de quels numis diminutivs ein seformai durant il 17avel tschentaner, en in temps adattai per innovaziuns antroponomicas, essend che biars famiglias purilas purtavan aunc buca in num de famiglia stabela. Perquel anflein nus en aschi in temps de forza generativa tontas variaziuns foneticas ed ortograficas, expressiun d'in spert creativ d'ina vart, e de malsegirezia genonta da l'autra. Vitier vegn aunc il fatg ch'ils paders caputschins che pastoravan a Sumvitg eran sentelli buca versai el capir e scriver ils numis romontscha. Quella influenza vegn remarcada ella gliesta dils cavazins tractai en questa lavur cun la scursanida «cap.» per certas variantas.

Tenor nossa experienza cun l'onomastica en Surselva para ei ch'ils de Sumvitg havevan entuorn ils 1600 ina gronda predilecziun per il diminutiv -et, foras sco en buc in'autra vischnanca. Quel diminutiv significava buca mo vezeglativ ni pegio-

ONOMASTICA SURSILVANA

Diminutivs patronimics dil suffix -et a Sumvitg 1600—1800

DA AUGUSTIN MAISSEN

Introducziun

Il diminutiv cun suffix -et ei in dils pli frequents ella antroponimia neolatina. In grond diember de patronims cun finiziun -et exista el territori franzos e catalan. Era ina gliesta per la Svizra franzosa fuss impressiononta. Ina cuorta egliada sin dus exempels dils prenums populars Joannes (Jean) e Petrus (Pierre) dat d'entellir quei: Jeandet, Jeantet, Jeannet, Janet, Jannet, Jeanneret e Perret, Pernet, Perrotet, Perrochet, Perollet, Perroset, Perusset, Pernolet etc. Nies vischin talian ha ina roscha fuormas diminutivas cun -etti: Giovanetti, Gianetti, Giacometti, Giorgetti, Simonetti, Tomasetti, Marcionetti, Marchetti, Peretti e biars auters.

Malgrad quella rihezia en patronims cun suffix -et porscha in studi local sin tschespet romontsch novitads. Ils varga vegn exempels anflai ed interpretai per la pleiv de Sumvitg deigien demonstrar quei ella gliesta che suonda. La gronda part de quels nums diminutivs ein seformai durent il 17avel tschentaner, en in temps adattau per innovaziuns antroponimicas, essend che biaras famiglias purilas purtavan aunc buca in num de famiglia stabels. Perquei anflein nus en aschi in temps de forza generativa tontas variaziuns foneticas ed ortograficas, expressiun d'in spért creativ d'ina vart, e de malsegirezia genonta da l'autra. Vitier vegn aunc il fatg ch'ils paders caputschins che pastoravan a Sumvitg eran sentelli buca versai el capir e scriver ils nums romontschs. Quella influenza vegn remarcada ella gliesta dils cavazins tractai en questa lavur cun la scursanida «cap.» per certas variantas.

Tenor nossa experienza cun l'onomastica en Surselva para ei ch'ils de Sumvitg havevan entuorn ils 1600 ina gronda predilecziun per il diminutiv -et, forse sco en buc in'autra vischnaunca. Quei diminutiv significava buca mo vezegiativ ni pegio-

rativ, mobein surtut surveva el alla distincziun denter bab (per ex. Gilli) e fegl (Gilliet), distincziun che corrispundess agl usit modern de «senior/junior».

Ina interessanta damonda fuss aunc de stabilir entschatta, climax e stagnaziun dil diever *-et*. Els anniversaris ed urbaris dil temps miez ei quei tip de diminutivs buca d'anflar, denton quel sin *-ut* (per ex. Janut[t], Padrut[t]). Mintgacass cuntegnan ils treis enconuschents urbaris/anniversaris edi da dr. Anton de Castelmur (per Ruschein), dr. Hercli Bertogg (per Luven) e dr. Bruno Hübscher (per il territori della claustra de Faveras) negins diminutivs sin *-et*. Cun l'entschatta dils cudischs baselgia (ca. 1600) ein ils nums sin *-et* gia en voga, aschia ch'ins savess indicar ils tschentaners 16.—18. per ils tipics. Entuorn 1800 ein quels nums gia en ferma digren. Sco prenum svaneschan els lu rapidamein, segir sut la faulsa impressiun d'in téf derogatori. Pils nums de famiglia, gia de natira pli stabils, restan sil pli quels che han gia fermas ragischs de schlatteina; a Sumvitg mo il num Matiuët (Mathiuët).

A quei studi local per Sumvitg, che vul esser nuot auter ch'ina contribuziun parziala per futuras investigaziuns pli vastas, savess ins aschunscher aunc ina retscha d'interessants diminutivs *-et* per autras pleivs, sco per ex. Dunauët, Selmet, Jaronaset (Donatus, Anselm, Hieronimus) ed auters.

BIBLIOGRAFIA

Manuscripts

Cudischs baselgia: (battens, lètgs, mortoris, creisma, confraternitads), Pleiv de Sumvitg

Casura Gieri: Register de schlatteinas grischunas, Archiv Casura, Glion

Publications

Decurtins C.: Il Rodel della muria gronda (de Sumvitg), Ischi 2, 1898, Basilea, p. 33—36

Familiennamenbuch der Schweiz, Polygraphischer Verlag Zürich, 1940, 2 vols.

Muoth G. C.: Ueber bündnerische Geschlechtsnamen . . . , Chur, 1892

ONOMASTICON

AEGIDIUS > Gilli > Gilliet

- 1644 Julscha *Gilliet* (1655, 1677, 1681)
- 1650 ca. Gon *Gilli et*
- 1652 Catherina *Giliet*
- 1674 Gretta Jon *Gilliett*

Il num Gilli, derivonts dil cult de St. Gilles (Provenza) era populars en la Svizra bassa durant il temps miez. Pareglia il renomau politic e historio-graf Gilg Tschudi. A Sumvitg han ils dus landrechters Gilli Maissen il vegl e giuven propagau quei num. Beinduras vegn Gilli scumbiglau cun Geli (Jelli) q. e. Julius.

ANDREAS > Andriu > Andriuet

- 1697 Mathias Giacom *Andriuet* (1708, 1720, 1753, 1754, 1759, 1765)
- 1706 Derotea *Andrivet*
- 1717 Matthias *Andrioet* (cap.), 1720
- 1737 Christianus *Andriovet*
- 1780 Maria *Andrieuet*

Ina gronda part dils documentai ei «ex Soreing» ni Surrein, ina era «disertinensis» (da Mustér).

BENEDICTUS > Benedetg > Detg > Deget

- 1680 ca. Trina mes. (ter) *Deget*

Benedetg, ni fuormas localas sco Benedeitg dattan diminutivs Deitg, Deigt, Deg, Det etc. Aschia 1686 «Deigt sive Benedeitg» e «Deg dil Stoffel Willi (= Cahannes)», e 1740 «Jo: Antonius Det».

CASPAR > Casper (Hasper) > Casparet (Hasperet)

- 1669 Romias Mr. *Hasperet* Aly (Alig) (1677, 1686)
- 1680 ca. Onna *Haspet* (q. e. abbrev. latinisonta de Hasperet)
- 1683 Maria *Casparèt* annorum 12 (1684)
- 1693 Barbara *Aiparet* (*Azparet?*) (cap.)
- 1698 Barbara *Asparet* (1709, 1720) (cap.)

Per la midada aspirada C/H pareglia Sumvitg 17. tsch. Nicolaus > Clau (s) > Hlaus; vinavon Christianus > Chrest > Hrest, Christ > Hrist e Cahrist.

HENRICUS > HENRIGETTUS > Righet, Ragiet etc.

> reduc. Riet

- 1641 Anna *Ragiet* (1679, 1680 ca., 1683)
- 1641 Monica *Raget*
- 1653 Anna f. Mathias *Reget*
- 1680 Mathias *Righiet*
- 1682 ca. N. N. *Riet*
- 1682 Mathias *Riget* (1693, 1740)
- 1686 Simun *Righièt* de Ca-hrist
- 1690 Anna Capol *Righet* (1703)
- 1707 Paulus *Rigiet* (1761, 1766)
- 1720 ca. Onna Maria *Rigiet* da Pigniu (1720)
- 1733 Anna Maria *Riggiet*
- 1766 Anna Maria Contrin n. (aschida) *regiet*

CA + HENRIGETTUS

- 1721 J. Bapt. *Carighet* à Danis (padrin)
- 1727 Christianus *Carigiet*
- 1731 Christianus (?) *Cherighet* (cap.)
- 1746 Maria *Carigiet* (1772)
- 1761 Margarita *Cargiet* (1788)
- 1763 Matias de *Charihiet* tronensis (q. e. da Trun)
- 1772 Christianus Modestus *Cariget* ex Summov. (q. e. de Sumvitg)

Per la solitaria reduziun Righet > Riet pareglia quei prenum frequent d'Engiadina, surtut ella famiglia Campell.

GEORGIUS > Gieri > Gieriet

- 1641 Barbara Mistal (q. e. mistral) Curau *Geri*ett (1696)
- 1696 Leonardus *Geri*ett Generad
- 1755 P. Marianus *Gieriet* (baptisant) (1765, 1768)
- 1765 Joannes Antonius *Gieriet* Medelensis (marida Monica Vincens de Sumvitg)
- 1766 Joannes Antonius *Gioroet* (cap.)
- 1782 Maria *Giergiert*
- 1811 Maria Liberata a *Gieriet*

CA + GEORGIUS

1662 Christ dil Jacum *Ca l gieriet* (Ca dil Gieriet; Ca (i)l Gieriet)

Las documentaziuns de 1641 e 1765 muossan origin de Medel. «Curau Geriett» ni Conrad Jeret de Medel ei mistral della Cadi 1603. Quei sclauda buca auters Gieriets autoctons de Sumvitg, gia da 1696. Ils Carigiets ein tipicamentein della Cadi (Sumvitg, Mustér, Trun, Breil).

JACOBUS > Jacom (Jacum) > Giacum (Giacun) > Jacomet, Giacomet, Jagmet etc.

1675 Matthias, Jagmet de Bardigliun Thronensis (1750, 1766)

1687 Bolonia *Jacmèt*

1688 Ursula *Jagmeth* ex Disertina (q. e. Mustér)

1690 Margarita *Giagmeth*

1703 Ursula *Jachmet*

1703 Dorothea Secher Moertz (? Sechelmeister) *Jacmet* (cap.) (1740, 1783)

1703 Dorothea *Jachmet* (cap.)

1719 Gion Vincens *Giacomet*

1721 Franciscus *Giagmeth*

1725 Maria Margareta *Jacomet* ex Disert. (ina) (1756, 1768)

1727 Jacobus Antonius infans Thomasus (!) Andream *Jachmett*

1731 Andreas *Jacghmèt* (da Mustér, maridaus a Sumvitg) (cap.)

1731 Domina Maria . . . *Jaigmet* ex Disertina (madretscha)

1731 Franciscus *Jacumit* (cap.)

1746 Maria Catharina *Giacomet*

Probablamein derivan ils Giacomets da Mustér, mo s'ei de considerar che gest igl emprem representant anflaus a Sumvitg ei da Bardigliun sur Trun. Per la famiglia historica Jagmet a Mustér mira las lavurs de Anton de Castelmur e Sur Felici Maissen.

JOACHIM > Jochum (Giohum, Giohen, Giochen) > Jochemet, Johumet

1652 Maria *Johumet*

1680 ca. Maria *Jochemet*

La comparida sporadica de quei patronim lai supponer ch'el seigi buca sviluppaus ad in ver e propi num de famiglia.

JOHANNES > Jon (Gion, Gon) > Jonet

1670 Dns. Stalter *Jonet* de Casanova Thronensis (padrin)

1681 Jon filius *Jonet* da Thuor

Quei Jonet giu da Tuor sur Sumvitg, battiaus a Vitg, ei ina excepziun de quei diminutiv per nies territori, pia in tipic surnum isolau.

JOSEPHUS > Joseph (Josef) > Josep > Sep (Zep)

CA + **Josephus** > Cazep + -et > Cazepet > reduc. Cazet

1720 Maria Cecilia f. Joannis *Cazet*

1725 Joannes *Cazepet*

Malgrad munconza ded in «Zepet» original senza prefix Ca(sa) ei il suraproponiu svilup practicamein segiraus sin fundament genealogic, ton pli che quei cass unic ei era documentaus cun il medem «Joannes Zepp», 1728.

LUCIUS > Luci (Leci, Gliezi) > Luciet, Glieciet etc.

1660 ca. *Luciet* Cawiezel (1708, 1711 Luci *Luciet*!)

1670 *Luziet* Cawiezel viduus (1673, 1675, 1681)

1673 *Lucyett*

1680 ca. Paulus *Lucciet* (1720)

1682 Scholastica Ondona (!) *Gliziet*

1683 Jon filius *Lucièt* Cawiezel

1696 Joannes *Gliciet* Caviezel (1700)

1696 Joannes *Glieciet* Caviezel

Il num de nies patrun retic ei surtut staus de casa ella nobla famiglia dils Capols a Praubi (Surrein) e probablamein vegnida entras parentella ella famiglia Caviezel (Viezel). Las duas variantas Luciet/Glieziet ein coexistentas.

MARTINUS > Martin > Martinet

1648 Maria Jacum *Martinet* Cursheller (era Curshellas, Curs-helles) (frequent a Compadials e Perdomat da 1648—1818)

1678 Jacum *Martiniet*

1683 Meister Romias *Martinèt*

En Frontscha, patria de Sogn Martin de Tours, ei la schlatteina Martinet frequenta. La popularitad dil num ella Cadi deriva dil patrozini della claustra de Mustér.

MATHAEUS > Mat(t)iu (Mathiu) > Mat(t)iuet (Mathiuet)

MATHIAS > Matias (Mathis) > Matiaset (Mattiset)

1641 Maria Jon *Mathiuet* (1682, 1685, 1780)

1650 ca. Maria *Mattiuet*

1650 ca. Maria *Matiaset*

1683 Christ *Mathiuèt*

1725 Christianus Joannis *Mathioet*

1726 Christianus *de Mattiuet* (1783)

1726 Christianus *Mattisett*

1734 Gio: *Matioet* ex Compadils (cap.)

1736 Joannes *Mattioet* (cap.) (1744)

1748 Maria Magdalena *Mattiouet*

1761 Placidus *Matiuet* (1765, 1822, 1832)

1788 Modestus Fidelis *Matuvet*

Probabel la solia famiglia en nossa retscha de diminutivs -et aunc oz existenta a Sumvitg. Las variantas (Mathaeus > Mattiuet) e la pli rara Mathias > Matiaset eran 1650 coexistentas enten la medema persuna, ed il medem per Mattiuet/Mattiset 1726.

MICHAEL > Mihèl (Michel) > Mihelet

1663 Mr. Mathias Ragiet et uxor *Mihelet* (q. e. dunna dil Mihelet) (padrins)

1707 Mattias *Mihelet*

Comparidas sporadicas, senza daventar ferm num de famiglia.

NICOLAUS > Clau > Clauet

1650 ca. Maria *Clauet* (frequent da 1650—1813)

1682 Caecilia Christ *Clauèt* (1683)

1691 Joannes *Claoet* Caviezel (cap.)

1696 Joannes *Cauet* (!) (cap.)

1702 Statthalt. *Clovet*

1703 Christianus filius Joannis *Clavet* (1706, 1726)

1726 Joannes *Clavoet* (cap.) (1729)

1727 Joannes *Clavoett*

1737 N. N. *Claovet* ex Compadials

1760 M. Magdalena f. Julij *Clæt*

1781 Joannes Jacobus *Cluet* ex Valle Summov.

Ils Clauets han existiu sco famiglia entuorn 300 onns ed ein spari l'entschatta dil 19avel tschentaner. Pareglia las varias fuormas caputschinas. La varianta u/v era denton identica ed influenzada dallas stampas. A Scheid il matronim Clauetta sparius, a Bravugn ed en Giadina ils Cloetta aunc oz existents.

PAULUS > Paul (i) > Paulet (Pauliet, Pauldet)

- 1648 *Pauliet* de Cawiezel
- 1654 Nicolaus Vital dil *Paulet* Viezel (1681 *Paulet* Caviezel)
- 1683 Nicolaus Caviezel filius *Paulèt*
- 1732 Joannes Antonius *Pauldet* Aethuatiensis
(marida M. Marg. Duff a Sumvitg)
- 1772 Maria Catherina *Pauldet* ex Surrein

CA + PAUL + diminutiv

- 1684 Caspàr *Capaulet*

Ella famiglia Viezel e de Caviezel, de vegl origin a Sumvitg, resta il diminutiv Paulet mo prenum. Capaulet sco schlatteina ha pign cuoz. La fuorma Pauldet ei in import giu da Tujetsch. Pareglia Buldet (landrechter Menisch Buldet, 1585) de Breil e ses derivats Balett (matronomic: Baletta). En Schons existeva ina schlatta Polett; a Fanas Pollett.

PLACIDUS > Placi > Placiet

- 1655 *Placiet* (frequent da 1655—1800)
- 1675 Mihèl *plaziet* de Caplazi (1681, 1709)
- 1680 ca. Plazi dil Mihel *Plaziett*
- 1682 Christ Michel *Placièt* (1683)
- 1741 Michael *Placciet* ex Suregno (q. e. Surrein)

CA + PLACIDUS + diminutiv

- 1730 Jacobus Antonius de *Caplazziet*

Il num dil patrun della Cadi, Sogn Placi, surviva el patronim tipic de Sumvitg, (de) Caplaci (Caplazi), denton il diminutiv Placiet ei oz svanius. Caplazziet ei ina fuorma sporadica.

STEPHANUS > Stiafen (Stefan) > reduc. Stivet

- 1726 Dorothea *Stivet* ex Broele (q. e. Breil)
- 1753 Maria f. Placidi *Stivet* tronensis
- 1753 Petrus *Stivet* tronensis (padrin)

Fuorma contrahada. Ins spetgass plitost Stiv(e)net ni Stiaffenet. Ils Stivets han a Sumvitg silpli giu contacts de parentella ed eran tipica-mein de Breil e Trun. Per Trun mira las lavurs sur de historia locala da Pieder Antoni Vincenz e Sur Felici Maissen.

THEOFILIUS (?) > *Teof(f), Tof(f) > Doff (Duff) > Duffet

1684 Clau *Duffet* (prier della Confraternitad dil s. Rusari)

Documentaziun sporadica dil tipic num de schlatteina Duff a Sumvitg. La usitada etimologia *David* > *Duff* ei buca perschuadenta, gia per motivs genealogics. Il patronim *Caduff* ei numnadamein in dils pli derasai en Surselva, ferton ch'il num biblic David ei ordvart rars, perfin el territori reformau. Gia professor Muoth (1892) dubitescha la derivonza da David ni Adolf e porta in niev ed impurtont document dals cudischs baselgia de Breil, 17avel tschentaner: «*Theophilus, quod vulgariter Duff nominatur*». Nus dein la preferenza a quella derivonza, mo aunc de basegns fuss in studi sur dil cult de Teofil en patria romontscha.

THOMAS > Tumasch (Tomasch), Tumaisch (Tomaisch) > Toma(i)schet

1685 Anna filia *Tomaishèt*

1695 Anna *Thomaset*

1720 Gritta Vxor Martin *Tomaiset* (1762)

1752 ca. Maria Ursula *tumaiset* (1756, 1770)

1760 Maria Magdalena *Thomaschet*

1761 Anna Maria *Tomaischett*

1765 N. N. *Thomaiset*

1770 Maria Magdalena *Tumaischet* vidua

1776 Maria Magdalena *Thomaschet*

Pareglia las fuormas coexistentas dal latin (*Thomaset*) e las romontschadas (*Tomaschet*, *Tomaischet* etc.). Il patronim ei oz tipics per Trun.

VINCENS > Vintschegn > Tschegn (Tschien, Tschign, Cing etc.) > Tschienget

1550 ca. Elsia *Tschienget* (Rodel della Muria Gronda, Sumvitg)

A Sumvitg existeva ina famiglia Vincenz (Tschien, Zing), da ca. 1500—1800.

